

mumfuléda, molhuyéda, molfuléda, 1981, 1926, 1936, 1964.

LI. MILLEFOLIUM figura ja en Plini i, lexicògrafs i botànics estan d'acord que és el nom de la «millefeuille, achillée». És clar que d'aquí vé el nom en diverses llengües romàniques: fr. *millefeuille*, cast. *milhojas* o *milhojo*, que ja Nebr. identificava, aquell amb l'Achillea en el *Dict. Lat.-cast.* de 1492, aquest amb el *Millefolium* en Cast.-Lat. de c. 1495 (MIL, *DECH* iv, 75b53-60); nom que apareix, calcat com a traducció romànica, en la nostra variant *milfulles* i en la fr. *millefeuille*, cast. *milhojas*, i en la denominació cast. *milenrama*. També hi ha d'haver poc o molt d'això en el basc *milorria* i en el sogorbí *malvarijo*, on hi haurà immixió del romànic MALVA. Més que més tenint en compte que hi ha el parònim cast. *marojo* o *malhojo* [1615] 'Viscum cruciatum', espècie de vesc que sembla, almenys en part, provinent de l'ar. *mulûba* o *mulûbiya*, hispanoàrab *mâlba malûba* 'malva viscosa'; els quals en definitiva vénen del gr. *μολόχη* 'malva', i per als quals veg. MALO (*DECH* iii, 785b12-15), i sobretot la llarga nota 3 d'aqueix article (En *malvarijo* potser també ha intervingut *malvavisco*, recordem que *sg* esdevé *h* en el SE. del domini castellà).

Això interessa per una part per acabar d'explicar-nos el canvi de MÍ(L)LE- en *mar-* en el nom català: no pas pel que fa a la *r*, que resulta d'una dissimilació ben normal de la -L- de MILLE (recordem que el llatí vulgar tarraconense i gàllic deïa MILE amb -L- senzilla) davant la de FOLIUM, sinó per la vocal de la primera síl·laba; que en mots en *mer-* o *mel-* i fins *mi-* hi hagi pas d'aqueixa vocal a *a*, és certament un fet molt repetit, i una tendència que pot haver estat engadada per influències trivials, i moltes accions lleus concurrents.

La de MALUS n'és una; recordem tants noms de planta com *malva*, *malví* (MALVA-HIBISCUM), *malvarosa*, *malcoratge* (MERCURIAGINEM), *marcòlic*, *margall* etc. (*magrana* és MILLE GRANA, però junt amb MALUM GRANATUM en MALUM és 'poma' i no pas l'adj. MALUS); en castellà, noms de planta parònims, en primer lloc el del *Viscum cruciatum* (Colmeiro II, 634-5), però també el cast. *melojo* i arag. *marojo* 'Quercus Tozza Bosc.' (Colmeiro IV, 672, 674), que justament ha donat lleon. *marfueyo* (a Molina Seca, segons Sarmiento) i sembla provinent de MALUM FOLIUM 'mala fulla'; en fi l'ast. occid. *marfoyo* 'musgo de mar', que potser té origen, en part comú amb algun d'aquests, i en part diferent.

Finalment també hem de tenir en compte el suggeriment d'una autoritat tan alta com la de PFont i Quer (*Mem. Acad. Ci.*, Bna. c. 1950, xxxi, 444), el qual parla especialment del nostre *marfull* 'Viburnum Tinus', i creu que aquí intervé MOLLIS 'tou, bla', inspirant-se per una part en la blanesa i suavitat de les fulles del *marojo* castellà, no tan marcada en les també blanques del *marfull* *Viburnum Tinus*, i per altra part en el nom de *Mollfulleda* (sens dubte en aquest, *Moll-* podria ser secundari, per etim. pop. i influència de la *u* i de la *ll* següents). En definitiva un complicat nus de

parònims, que demanarà encara renovat estudi.

Amb el nom de planta coincideix *marfull* 'mosquit dels que piquen de nits' registrat primerament pel *DAG.* a la «prov. de Lleida»; consta «*malfull*: espècie de mosquit molt petit» a Tortosa (*BDC* III, 101), «*marfull*: mosquit» a Sarral (*BDC* VI, 47); «cuit o mosquit» en el Priorat (Poboleda, *Bu. Cl. Pir. Tssa.* II, 170); segons EValor-JGiner *marfull* no és un «mosquit» (*DFa.*) sinó un 'mosquit gros' i és valencià de Castalla o de Val. o d'un lloc i altre (1950-5); *AlcM* hi afegeix *marfull* «mosquit ---» en el CpTarr., Rib. d'Ebre, Urgell i Segarra. D'altra banda *marfui* o *marfuit* 'insecte negre, semblant a una formiga d'uns 4×1 mm., que pica molt fort', a Mallorca, que a Palma qualifiquen d'alat, i a Alaró comparen a una xinxa. Encara que no figuri en diccs. valencians (Ros, Escrig), GaSoriano el coneix també com a tal, i del val. és probable que hagi passat al murcià, on ell el defineix com «insecto volátil, más pequeño que el mosquito, que causa picaduras muy dolorosas», i li dona les variants murc. *marful* i *manful*, aquesta probablement sense valor antic, donada la tendència de molts parlars murcians a confondre considerablement les consonants implosives, com l'andalús.

És bastant clar, si no evident, que aquest nom d'insecte no deu ser homogeni històricament amb el nom de planta; car no crec que ens en hagi de fer dubtar el fet, reportat per Rodrz. Marín, que a Andalusia usen la *meloja* «dentro de las casas, para evitar con ella la molestia de las moscas, que se le pegan»: car això es refereix al 'Viscum cruciatum' que té l'etimologia prbt. aràbiga que ja hem vist; i aquest significat no sabem que el tingui el cat. *marfull*.

D'altra banda: a) es podria fantasiar que *moscallons* es vagi convertir en **mascollons* i per evitar un joc de mots brut es donés entrada a una alteració en **masculls* (o **margulls*) i contaminació del nom de planta per etim. pop.: combinació rebuscada i bastant forçada.

b) GaSoriano suggereix que surti de l'arabisme *MARFUZ* 'traidor, renegat': com a epítet d'un insecte invisible i que pica de nits seria concebible que li vagin aplicar el dictat de 'traidor', i essent *marfúd* l'ètimon aràbic, ens recordem que la -*d*, i fins -*d*, aràbiga, sovint es canvia en -*l* (*RAVAL* etc., castellà *albayalde* etc.).

c) El més convincent, però, em sembla admetre un compost d'imperatius *mord-fui* MORDE + FUGE 'pica (mossega) i fuig': recordem les formacions com el cast. ant. *torna-fuy* com a nom de la *RAVATA* o *rebato*, mètode de combat dels moros, atacant i fugint tot seguit: cosa semblant fa el mosquit; però aqueixa formació en aquest cas concret no és pas hipotètica, car és conegut un cast. *mordihui* «gorgojo» [*DAut.*] que viu com *mordebuye* «tijegeta» fins avui a la prov. de Sevilla (*RFE* xxiii, 370), mot cast., que per la manca de diftongació, i la forma en part arcaica dels dos imperatius, té l'aspecte de ser una romanalla mosàrab d'Andalusia.

Justament el mall. *marfui* sembla designar un in-